Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2020 m. sausio 23 d.[1]

Byla C-658/18

UX
prieš
Governo della Repubblica italiana

(*Giudice di pace di Bologna* (Bolonijos taikos teisėjas, Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Priimtinumas – Išorinis ir vidinis teismų nepriklausomumas – Socialinė politika – Direktyva 2003/88/EB – Darbo laikas – 7 straipsnis – Mokamos kasmetinės atostogos – Taikos teisėjas – Direktyva 1999/70/EB – Bendrasis ETUC, UNICE ir CEEP susitarimas dėl darbo pagal terminuotas sutartis – 4 punktas – Nediskriminavimo principas – Valstybių narių atsakomybė už Sąjungos teisės pažeidimus“

I. Įvadas

1. Ar Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai ir todėl turi teisę į mokamas kasmetines atostogas?

2. Šį klausimą reikia išsiaiškinti nagrinėjamoje byloje. Italijos ir jos aukštesnės instancijos teismų nuomone, taikos teisėjai eina garbės pareigas, už kurias jiems mokamas išlaidų atlyginimas. Pagrindinės bylos ieškovė, kuri yra taikos teisėja, per metus iki byloje nagrinėjamo atostogų laikotarpio išnagrinėjusi apie 1 800 bylų ir kiekvieną savaitę po dvi dienas rengusi teismo posėdžius, mano priešingai – kad ji yra darbuotoja, ir prašo mokamų atostogų. Ji kreipėsi į kitą taikos teisėją, reikalaudama kompensacijos už atostogas, kurią buvo atsisakyta sumokėti, per mokėjimo įsakymo procedūrą.

3. Šioje byloje pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą visų pirma keliami klausimai dėl Darbo laiko direktyvos[2] ir Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis[3]. Vis dėlto ginčijamas ir pats prašymo priimtinumas, nes Italija ir Komisija kaltina nacionalinį teismą dėl interesų konflikto.

1 Originalo kalba: vokiečių.

2 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, 2003, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381).

3 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, 1999, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 368).

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Darbo laiko direktyva

4. Darbo laiko direktyvos 1 straipsnyje apibrėžtas jos dalykas ir taikymo sritis.

„1. Ši direktyva nustato būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.

2. Ši direktyva taikoma:

a) minimaliam dienos poilsio, savaitės poilsio ir kasmetinių atostogų laikui, pertraukoms ir maksimaliam savaitės darbo laikui <…>

b) <…>

3. Ši direktyva taikoma visoms Direktyvos 89/391/EEB 2 straipsnyje apibrėžtoms veiklos sritims, viešoms ir privačioms, nepažeidžiant šios direktyvos 14, 17, 18 ir 19 straipsnių.

<…>

4. <…>“

5. Darbo laiko direktyvos 7 straipsnyje apibrėžta teisė į minimalias atostogas:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas pagal nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika nustatytas teisės į tokias atostogas ir jų suteikimo sąlygas.

2. <…>“

2. Direktyva 89/391/EEB

6. 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvos 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo [4] 2 straipsnyje apibrėžiami veiklos sektoriai, kuriems taikoma ši direktyva:

„1. Ši direktyva taikoma visiems veiklos sektoriams, tiek valstybiniam, tiek privačiam (pramonės, žemės ūkio, prekybos, administravimo, paslaugų, švietimo, kultūros, poilsio ir kt.).

2. Ši direktyva netaikoma toms sritims, kurių ypatumai, būdingi tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, tokiai kaip ginkluotosios pajėgos ir policija, arba tam tikrai specifinei veiklai civilinės saugos srityje, neišvengiamai jai prieštarauja.

Tuo atveju darbuotojų sauga ir sveikata turi būti užtikrinama kiek galima labiau atsižvelgiant į šioje direktyvoje nustatytus tikslus.“

4 OL L 183, 1989, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 5 sk., 1 t., p. 349. Vėlesni direktyvos pakeitimai neturi reikšmės šiai bylai.

3. Bendrasis susitarimas dėl darbo pagal terminuotas sutartis

7. Bendrasis ETUC, UNICE ir CEEP susitarimas dėl darbo pagal terminuotas sutartis tapo privalomas priėmus Direktyvą 1999/70.

8. Bendrojo susitarimo 2 punkte nustatyta jo taikymo sritis:

„1. Šis susitarimas taikomas pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems darbuotojams, kurių darbo sutartį arba darbo santykius apibrėžia kiekvienos valstybės narės teisė, kolektyvinės sutartys ar praktika.

2. <…>“

9. Bendrojo susitarimo 3 punkte apibrėžiamos įvairios sąvokos:

„1. Šiame susitarime „pagal terminuotą sutartį dirbantis darbuotojas“ – tai asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį, tiesiogiai sudarytą tarp darbdavio ir darbuotojo, arba palaikantis tiesioginius darbo santykius su darbdaviu, kai darbo sutarties ar santykių pabaiga nustatoma pagal tokias objektyvias sąlygas, kaip konkreti diena, konkrečios užduoties įvykdymas ar konkretus įvykis[;]

2. Šiame susitarime „panašus nuolatinis darbuotojas“ – tai toje pačioje įmonėje dirbantis darbuotojas, kuris sudarė neterminuotą darbo sutartį arba palaiko neterminuotus darbo santykius ir atlieka tą patį ar panašų darbą (profesines pareigas), tinkamai atsižvelgiant į jo kvalifikaciją ar įgūdžius.

<…>“

10. Bendrojo susitarimo 4 punkte įtvirtintas pagal terminuotą sutartį dirbančių darbuotojų nediskriminavimo principas:

„1. Pagal terminuotas sutartis dirbantiems darbuotojams negali būti taikomos mažiau palankios darbo sąlygos negu panašiems nuolatiniams darbuotojams vien dėl to, kad jie sudarė terminuotas darbo sutartis ar palaiko terminuotus darbo santykius, nebent ši nevienoda traktuotė yra objektyviai pagrįsta.

2. Tam tikrais atvejais taikomas *pro rata temporis* (proporcingo laiko) principas.

3. Valstybės narės, pasitarusios su socialiniais partneriais, ir (arba) socialiniai partneriai, atsižvelgdami į Bendrijos teisę ir nacionalinę teisę, kolektyvines sutartis bei praktiką, nustato šio straipsnio taikymo priemones.

4. Pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų ir nuolatinių darbuotojų kvalifikacija, vertinama atsižvelgiant į jų darbo stažą, yra vienoda, nebent tokios kvalifikacijos skirtumai yra objektyviai pagrįsti.“

B. Italijos teisė

11. Italijos Konstitucijos 106 straipsnyje įtvirtintos esminės nuostatos dėl skyrimo į teisėjų pareigas:

„Teisėjai skiriami konkurso būdu.

Pagal teismų sistemos įstatymą gali būti skiriami arba renkami garbės teisėjai, kurie gali vykdyti vienam teisėjui patikėtas užduotis.

<…>“

12. *Legge del 21 novembre 1991, n. 374, recante „Istituzione del giudice di pace*“ (1991 m. lapkričio 21 d. Įstatymas Nr. 374 dėl taikos teisėjo instituto įvedimo) 1 straipsnyje įtvirtintos esminės nuostatos dėl taikos teisėjo statuso ir pareigų:

„1. Įvedamas taikos teisėjo institutas; vadovaudamasis šio įstatymo nuostatomis taikos teisėjas vykdo teisingumą civilinėse ir baudžiamosiose bylose, taip pat atlieka mediatoriaus funkcijas civilinėse bylose.

2. Taikos teisėjo pareigas vykdo teismų sistemai priklausantis garbės teisėjas. <…>“

13. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymu Nr. 374 šioms pareigoms nustatyta atrankos procedūra, kuriai taikomi 4, 4a ir 5 straipsniai ir kuri vykdoma trimis etapais: a) atsižvelgiant į kvalifikaciją atliekamas pirminis vertinimas prieš suteikiant leidimą bandomajam laikotarpiui; b) skiriamas šešių mėnesių bandomasis laikotarpis; c) atliekamas galutinis vertinimas, teisėjų tarybai ir *Consiglio Superiore della Magistratura* (Aukščiausioji teismų taryba, Italija) patikrinus tinkamumą skiriama taikos teisėju [5]. Italija nurodo, kad taikos teisėju skiria teisingumo ministras.

14. Italija taip pat teigia, kad taikos teisėjai skiriami ketveriems metams ir gali būti pakartotinai paskirti ne ilgesniam kaip ketverių metų laikotarpiui. Ši informacija greičiausiai grindžiama 2017 m. liepos 13 d. *Decreto legislativo n. 116* (Įstatyminis dekretas Nr. 116) 18 straipsnio 1 ir 2 dalimis. Atrodo, kad pagal ankstesnes teisės normas buvo leidžiamas ilgesnis laikotarpis.

15. Ieškovės, kuri yra taikos teisėja, kompetencija baudžiamosiose bylose nustatyta 2000 m. rugpjūčio 28 d. *Decreto legislativo Nr. 274/2000 „Disposizioni sulla competenza penale del giudice di pace*“ (Įstatyminis dekretas Nr. 274/2000 dėl taikos teisėjo kompetencijos nagrinėti baudžiamąsias bylas) ir Baudžiamajame kodekse. Įstatyminio dekreto Nr. 274/2000 4 straipsnyje, be kita ko, nustatyta taikos teisėjo kompetencija iš esmės nagrinėti bylas dėl tam tikrų nusikalstamų veikų pagal Baudžiamąjį kodeksą ir dėl tam tikruose specialiuose įstatymuose nurodytų tam tikrų nusikalstamų veikų ar pasikėsinimo jas įvykdyti ir nusižengimų. Taikos teisėjas taip pat kompetentingas spręsti dėl tam tikrų su imigracija susijusių nusikalstamų veikų ir atlikti tam tikrų priemonių užsieniečių teisės srityje patikrinimą.

16. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, taikos teisėjų darbo užmokestis susideda iš kelių dalių. Už kiekvieną darbo taikos teisėju mėnesį mokama bazinė 258,63 EUR suma. Papildomai mokama už teismo posėdžių dienas ir išnagrinėtas bylas. Teismo atostogų rugpjūčio mėn. laikotarpiu atlyginimas taikos teisėjams nemokamas.

17. Tokia darbo užmokesčio tvarka skiriasi nuo profesionaliems teisėjams taikomos tvarkos. Jiems mokamas mėnesinis atlyginimas ir suteikiamos 30 dienų mokamos kasmetinės atostogos.

18. Nors taikos teisėjai gali užsiimti kita profesine veikla, vis dėlto tam tikra veikla jiems draudžiama. Pavyzdžiui, jiems visų pirma draudžiama verstis advokato praktika apygardos, kurioje eina savo pareigas, teritorijoje.

19. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, mokesčiai, taikomi Italijos taikos teisėjų darbo užmokesčiui, yra tokie patys kaip ir kitų darbuotojų. Teigiama, kad socialinio draudimo įmokomis neapmokestinama, bet taikos teisėjai ir neturi atitinkamų socialinio draudimo garantijų [6].

5 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 85 punktas.

6 Šiuo klausimu žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 102 punktą.

20. Galiausiai taikos teisėjams taikomi panašūs drausmės reikalavimai kaip ir profesionaliems teisėjams. Šių reikalavimų laikymąsi užtikrina *Consiglio Superiore della Magistratura* (Aukščiausioji teismų taryba) kartu su teisingumo ministru.

III. Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

21. Ieškovė pagrindinėje byloje (toliau – ieškovė) nuo 2002 m. kovo 26 d. eina taikos teisėjos pareigas.

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, ieškovė, kuri yra baudžiamąsias bylas nagrinėjanti teisėja, nuo 2017 m. liepos 1 d. iki 2018 m. birželio 30 d. priėmė 478 sprendimus ir 1 326 dekretus dėl bylos nutraukimo. Ji taip pat surengdavo po du teismo posėdžius per savaitę, išskyrus 2018 m. rugpjūčio mėn. atostogų laikotarpį.

23. 2018 m. spalio 8 d. ieškovė pateikė *Giudice di pace di Bologna* (Bolonijos taikos teisėjas, Italija) prašymą išduoti mokėjimo įsakymą, kuriuo *Governo della Repubblica italiana* (Italijos Respublikos vyriausybė) pagal reikalaujamą valstybės atsakomybę būtų įpareigota sumokėti darbo užmokestį už 2018 m. rugpjūčio mėn. Ieškovė reikalauja 4 500 EUR sumos, kuri atitinka 14 metų tarnybos stažą turinčio profesionalaus teisėjo darbo užmokestį, arba bent, jei šis reikalavimas nebūtų tenkinamas, sumos, kuri atitinka jos 2018 m. liepos mėn. grynąjį darbo užmokestį – 3 039,76 EUR.

24. Šią sumą ieškovė prašo priteisti kaip atlyginimą už žalą, patirtą dėl Italijos valstybės padaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 2 punkto ir 4 punkto 1, 2 ir 4 papunkčių, siejamų su Direktyvos 2003/88/EB 1 straipsnio 3 dalimi ir 7 straipsniu bei su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 2 dalimi, pažeidimo.

25. Bolonijos taikos teisėjas pirmiausia pateikė Teisingumo Teismui penkis su šia byla susijusius klausimus [7], bet vėliau du iš jų atsiėmė. Dėl šios priežasties lieka šie trys klausimai:

„1. Ar taikos teisėjas, kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, patenka į sąvokos „ES bendrosios kompetencijos teismas, kompetentingas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį“ apibrėžtį, net jeigu nacionalinėje teisės sistemoje dėl mažų garantijų jis neturi tokių pat darbo sąlygų kaip profesionalus teisėjas, nors atlieka tas pačias nacionalinėje teismų sistemoje įtvirtintas teismines funkcijas, ir dėl to pažeidžiamos visų Europos teismų nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos, minimos 2006 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendime *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 47–53 punktai), 2018 m. vasario 27 d. Sprendime *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 32 ir 41–45 punktai) ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendime *Minister for Justice and Equality* (teismų sistemos trūkumai) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 50–54 punktai)?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar taikos teisėja dirbanti ieškovė patenka į sąvokos „pagal terminuotą darbo sutartį dirbantis darbuotojas“ aprėptį pagal Direktyvos 2003/88 1 straipsnio 3 dalį ir 7 straipsnį, Direktyva 1999/70 įgyvendinamo Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 2 punktą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 2 dalį, kaip juos išaiškino Teisingumo Teismas 2012 m. kovo 1 d. Sprendime *O'Brien* (C-393/10, EU:C:2012:110) ir 2017 m. lapkričio 29 d. Sprendime *King* (C-214/16, EU:C:2017:914), o jei taip, ar, siekiant taikyti tokias pat darbo sąlygas, kokios yra nurodytos Direktyva 1999/70 įgyvendinamo Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punkte, bendrosios kompetencijos teismo teisėjas arba profesionalus teisėjas gali būti laikomas nuolatiniu darbuotoju, kurį galima prilyginti pagal terminuotą sutartį dirbančiam „taikos teisėjui“?

7 OL C 25, 2019, p. 19.

3. Jeigu į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, siejamu su SESV 267 straipsniu, atsižvelgiant į ES Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl Italijos valstybės atsakomybės už galutinės instancijos teismo padarytą akivaizdų Sąjungos teisės pažeidimą, suformuotą 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendime *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513), 2006 m. birželio 13 d. Sprendime *Traghetti del Mediterraneo* (C-173/03, EU:C:2006:391) ir 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendime *Komisija / Italija* (C-379/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2011:775), nesuderinamos *legge 13 aprile 1988, n.117, sulla responsabilità civile dei magistrati* (1988 m. balandžio 13 d. Įstatymas Nr. 117 dėl teisėjų civilinės atsakomybės) 2 straipsnio 3 ir 3a dalys, kuriose įtvirtinta atsakomybė už tyčinę klaidą arba sunkų nusižengimą „įstatymo arba Europos Sąjungos teisės akivaizdaus pažeidimo atveju“ ir pagal kurias nacionalinis teismas turi pasirinkimo galimybę, kurios įgyvendinimas, kaip paprastai, lemia civilinės ir drausminės atsakomybės valstybei atsiradimą tose bylose, kuriose pagrindinė bylos šalis yra pati administracinė institucija – kaip šiuo atveju, pažeisti nacionalinės teisės normas jų netaikant, bet taikant Europos Sąjungos teisę, kurios išaiškinimą pateikė Teisingumo Teismas, arba pažeisti Europos Sąjungos teisę taikant nacionalinės teisės normas, kuriomis neužtikrinama veiksminga teisminė apsauga ir kurios nesuderinamos su Direktyvos 2003/88 1 straipsnio 3 dalimi ir 7 straipsniu, Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis, pateikiamo Direktyvoje 1999/70, 2 ir 4 punktais ir su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 2 dalimi?“

26. Ieškovė, Italijos Respublika ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas ir išdėstė žodinius argumentus 2019 m. lapkričio 28 d. posėdyje.

IV. Teisinis vertinimas

27. Pirmiausia išnagrinėsiu prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą ir kartu pirmąjį klausimą. Tuomet atsakysiu į antrąjį ir trečiąjį klausimus.

A. Priimtinumas

28. Tiek Italija, tiek Komisija išreiškė abejonių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo; iš esmės šios abejonės sutampa su pirmuoju taikos teisėjo klausimu.

1. Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą reikalingumo

29. Visų pirma Komisija pažymi, kad pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pareiškia, jog prašymas priimti prejudicinį sprendimą nėra būtinas. Vis dėlto Komisija neįvertino, kad nurodytoje prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalyje [8] tik pateikiamas ieškovės argumentas.

30. Komisija taip pat laikosi nuomonės, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepakankamai aiškiai išdėstė, kodėl būtinas Teisingumo Teismo sprendimas. Taigi, ji teigia, kad pažeistas Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punktas. Pagal šį punktą prašyme priimti prejudicinį sprendimą išdėstomos priežastys, paskatinusios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantį teismą kelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo, ir jo nustatytas ryšys tarp šių nuostatų bei pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų. Šių reikalavimų prašymas priimti prejudicinį sprendimą netenkina.

8 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 22 punktas.

31. Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad su Sąjungos teise susijusiems klausimams taikoma reikšmingumo prezumpcija. Atsisakyti pateikti atsakymą į nacionalinio teismo pateiktą prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas gali tik jei akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į pateiktus klausimus [9].

32. Pagal šiuos kriterijus antrasis klausimas reikšmingas sprendimui, nes yra susijęs su nacionalinio teismo nagrinėjamo teisinio ginčo esme. Siekiant nuspręsti, ar ieškovė turi teisę reikalauti atlyginti žalą dėl atsisakymo suteikti mokamas atostogas, reikia išsiaiškinti, ar Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai, kaip tai suprantama pagal Darbo laiko direktyvą.

33. Tiesa, Darbo laiko direktyvos 7 straipsnyje numatomos tik minimalios keturių savaičių atostogos, o 2018 m. rugpjūčio mėn. buvo daugiau darbo dienų. Be to, remiantis Darbo laiko direktyva negalima spręsti, kad Italijos taikos teisėjams atostogos turi būti apmokamos kaip profesionaliems teisėjams. Dėl šios priežasties taip pat būtina išsiaiškinti, ar pagal Bendrajame susitarime dėl darbo pagal terminuotas sutartis nustatytą nediskriminavimo principą reikalaujama, kad Italijos taikos teisėjams būtų suteikiama tiek pat atostogų dienų kaip ir Italijos profesionaliems teisėjams, taip pat, kad jiems būtų mokamas vienodas atlyginimas už atostogas.

34. Aplinkybė, kad taikos teisėjai, *Consiglio Superiore della Magistratura* (Aukščiausioji teismų taryba) ir paties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, be jokių abejonių, yra darbuotojai, priešingai, nei mano Komisija, nelemia antrojo klausimo nereikšmingumo. Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, *Corte Suprema di Cassazione* (Kasacinis teismas, Italija) ir *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija), kurie yra kompetentinga paskutinė instancija šiuo klausimu, atsisakė pripažinti taikos teisėjams darbuotojų statusą arba vertinti juos kaip profesionalius teisėjus [10]. Be to, tai yra Sąjungos teisės sąvoka, kuri turi būti aiškinama savarankiškai [11]. Taigi, šį klausimą būtina išnagrinėti.

35. Pirmasis klausimas dėl nacionalinio teismo teisės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir abejonių teismo nepriklausomumu taip pat svarbus išsamiau nagrinėjant prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą, nes šis klausimas glaudžiai susijęs su Italijos ir Komisijos prieštaravimais dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo. Be to, atsižvelgiant į bendradarbiavimo esmę, kuria grindžiami nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo santykiai, kilus abejonių būtina atsakyti į klausimus dėl nacionalinių teismų teisės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jeigu jie susiję su nagrinėjamomis bylomis [12].

36. Sunkiausia įvertinti trečiojo prejudicinio klausimo reikšmę sprendimui. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Italijos teisės norma dėl teisėjo asmeninės atsakomybės už tyčinę klaidą arba sunkų nusižengimą „įstatymo arba Europos Sąjungos teisės akivaizdaus pažeidimo atveju“ suderinama su Sąjungos teisės reikalavimais.

9 2010 m. birželio 22 d. Sprendimas *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363, 27 punktas), 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimas *Fish Legal ir Shirley* (C-279/12, EU:C:2013:853, 30 punktas), 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktas) ir 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt.* (*Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas*) (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 98 punktas).

10 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 14 punkte visų pirma nurodytas *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) 2017 m. liepos 18 d. sprendimas (Nr. 3556) ir *Corte di Cassazione* (Kasacinis teismas) 2017 m. gegužės 31 d. sprendimas (Nr. 13721, ECLI:IT:CASS:2017:13721CIV), 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimas (Nr. 27198, ECLI:IT:CASS:2017:27198CIV) ir 2018 m. sausio 4 d. sprendimas (Nr. 99, ECLI:IT:CASS:2018:99CIV).

11 2010 m. spalio 14 d. Sprendimas *Union syndicale Solidaires Isère* (C-428/09, EU:C:2010:612, 28 punktas) ir 2018 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Sindicatul Familia Constanța ir kt.* (C-147/17, EU:C:2018:926, 41 punktas).

12 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 68–70 punktai).

37. Šis klausimas neturi tiesioginės reikšmės sprendimui pagrindinėje byloje, nes ji nėra susijusi su asmenine teisėjų atsakomybe. Vis dėlto klausimas yra svarbus netiesiogiai, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teisėjas supranta jį taip, kad teisėjui tenka asmeninė atsakomybė valstybei tuo atveju, jei teisėjas taiko nacionalines nuostatas, kurios yra nesuderinamos su Sąjungos teise, taip pat tuo atveju, jeigu jis taiko Sąjungos teisę ir dėl šios priežasties netaiko nacionalinių nuostatų. Tokia dilema galėtų kliudyti teismui suteikti veiksmingą teisinę apsaugą ieškovei. Dėl šios priežasties minėtas klausimas taip pat yra reikšmingas sprendimui.

2. Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nepriklausomumo, kuris yra teisės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą sąlyga

38. Iš esmės Teisingumo Teismas yra jau pripažinęs Italijos taikos teisėjų teisę pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, taigi, jų, kaip „teismo“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, statusą [13]. Vis dėlto ir Komisija, ir Italija, taip pat pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs taikos teisėjas abejoja taikos teisėjo, kuris prašo Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje, nepriklausomumu.

39. Nors šios abejonės manęs neįtikina, vis dėlto jas taip pat reikia išnagrinėti.

40. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad nepriklausomumas yra vienas iš reikalavimų, keliamų pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją „teismui“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį [14].

41. Nacionalinių teismų nepriklausomumas pirmiausia yra būtinas tam, kad tinkamai veiktų teismų bendradarbiavimo sistema. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas institucijų, kurioms patikėta taikyti Sąjungos teisę, teisę pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą visų pirma sieja su jų nepriklausomumu [15].

42. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos nepriklausomumo reikalavimas apima pagal minėtą jurisprudenciją du aspektus: objektyvų, „išorinį“ nepriklausomumą ir subjektyvų, „vidinį“ nepriklausomumą.

a) Objektyvus nepriklausomumas

43. Objektyvus nepriklausomumas suponuoja, kad teismas savo funkcijas vykdo visiškai autonomiškai, jo nesaisto jokie hierarchijos ar pavaldumo ryšiai, jis negauna jokių nurodymų ar įpareigojimų [16]. Taip teismas apsaugomas nuo išorinio poveikio ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę teismo narių sprendimų nepriklausomumui, kiek tai susiję su jiems nagrinėti pateikiamomis bylomis [17].

13 Žr., pavyzdžiui, 2010 m. gruodžio 2 d. Sprendimą *Jakubowska* (C-225/09, EU:C:2010:729) ir 2012 m. sausio 19 d. Nutartį *Patriciello* (C-496/10, nepaskelbta Rink., EU:C:2012:24) ir 2013 m. kovo 21 d. Nutartį *Mbaye* (C-522/11, nepaskelbta Rink., EU:C:2013:190).

14 2011 m. birželio 14 d. Sprendimas *Miles ir kt.* (C-196/09, EU:C:2011:388, 37 punktas), 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088, 17 punktas) ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimas *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126, 27 punktas). Kiti kriterijai – ar institucija yra įsteigta teisėtai, ar ji yra nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu, ar ji taiko teisės aktus.

15 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 43 punktas).

16 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088, 22 punktas), 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Consorci Sanitari del Maresme* (C-203/14, EU:C:2015:664, 19 punktas) ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimas *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126, 37 punktas).

17 2014 m. spalio 9 d. Sprendimas *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 30 punktas), 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Consorci Sanitari del Maresme* (C-203/14, EU:C:2015:664, 19 punktas) ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimas *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126, 37 punktas).

44. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išreiškia abejonių dėl savo paties objektyvaus nepriklausomumo, susijusių su Italijos taikos teisėjų darbo sąlygomis. Konkrečiai omenyje visų pirma turimas taikos teisėjų darbo užmokestis, įskaitant teisę į mokamas atostogas, taip pat terminuotas jų veiklos pobūdis nustatant ketverių metų laikotarpį su galimybe pratęsti dar ketveriems metams.

45. Teisėjų darbo užmokestis ir terminuotas veiklos pobūdis iš tiesų, ypač atsižvelgiant į naujausią Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl teisėjų darbo užmokesčio sąlygų Portugalijoje [18] ir dėl Lenkijos teismų nepriklausomumo [19], turi reikšmę objektyviam teismų nepriklausomumui. Remiantis šia jurisprudencija taip pat galima daryti išvadą, kad taip suprantamas nepriklausomumas yra institucijos teisės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį sąlyga [20].

46. Vis dėlto prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo negali paneigti vien abejonės dėl susijusių teisėjų darbo užmokesčio teisingumo arba jų kadencijos trukmės ar galimo kadencijos pratęsimo sąlygų. Priešingai, panašiai, kaip ir spręsdamas prašymo priimti prejudicinį sprendimą reikšmingumo klausimą, Teisingumo Teismas turėtų vadovautis prielaida, kad valstybių narių teismai yra objektyviai pakankamai nepriklausomi. Tokia prielaida būtina vien dėl tarpusavio pasitikėjimo vykdant teisingumą valstybėse narėse [21], juo taip pat turi vadovautis Teisingumo Teismas.

47. Tokia objektyvaus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nepriklausomumo prielaida gali būti paneigta, bet nagrinėjamu atveju nėra jokių duomenų, leidžiančių spręsti apie nepakankamą objektyvų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nepriklausomumą. Trečiasis klausimas taip pat neleidžia daryti tokios išvados, kaip paaiškės iš atsakymo į šį klausimą [22].

48. Taigi, į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad *Giudice di pace di Bologna* (Bolonijos taikos teisėjas) yra teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

b) Dėl subjektyvaus nepriklausomumo

49. Subjektyvus nepriklausomumas susijęs su nešališkumo sąvoka, juo siekiama užtikrinti vienodą požiūrį į bylos šalis ir jų atitinkamus interesus, susijusius su šios bylos dalyku. Pagal šį aspektą reikalaujama, kad būtų laikomasi objektyvumo ir kad nebūtų jokio suinteresuotumo bylos baigtimi, be to, kad ginčas būtų išspręstas griežtai taikant teisės normas [23].

50. Italija ir Komisija abejoja tokiu vidiniu taikos teisėjo, kuris pateikė prašymą Teisingumo Teismui priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje, nepriklausomumu. Atsižvelgiant į tai, kad byloje nagrinėjamas taikos teisėjų statusas ir jų teisės, jis neišvengiamai asmeniškai suinteresuotas bylos baigtimi pagrindinėje byloje.

18 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 43 ir 45 punktai).

19 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531, 45, 71 ir 72 punktai, taip pat 108 ir paskesni punktai).

20 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 43 punktas).

21 Žr. 2003 m. vasario 11 d. Sprendimą *Gözütok ir Brügge* (C-187/01 ir C-385/01, EU:C:2003:87, 33 punktas), 2009 m. vasario 10 d. Sprendimą *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69, 30 punktas) ir 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *AH ir kt.* (nekaltumo prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670, 39 punktas), taip pat 2006 m. vasario 7 d. Nuomonę 1/03 (*Naujoji Lugano konvencija*) (EU:C:2006:81, 163 punktas) ir 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonę 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454, 168 punktas).

22 Žr. 113 ir paskesnius punktus.

23 2014 m. spalio 9 d. Sprendimas *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 31 punktas) ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimas *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126, 38 punktas).

51. Teisingumo Teismas jau yra atsakęs į įvairius prašymus priimti prejudicinį sprendimą dėl teisėjų statuso, neabejodamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų nepriklausomumu [24].

52. Vis dėlto šioje byloje yra aplinkybių, kurios iš pirmo žvilgsnio galėtų sukelti abejonių dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio taikos teisėjo subjektyvaus nepriklausomumo. Italijos ir Komisijos argumentas grindžiamas tuo, kad ieškovė ir taikos teisėjas, kuris yra atsakingas už prašymą priimti prejudicinį sprendimą, piktnaudžiavo savo jurisdikcijos nustatymu pagrindinėje byloje.

53. Italija ir Komisija visų pirma pažymi, kad pareikšti reikalavimai kyla iš darbo teisės ginčo, susijusio su klausimu, ar taikos teisėjai yra darbuotojai. Ankstesniuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą dėl Italijos taikos teisėjų darbo sąlygų prašymus priimti prejudicinį sprendimą teikiantys taikos teisėjai aiškiai pripažindavo, kad jie neturi kompetencijos nagrinėti tokių ginčų. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas atmetė minėtus prašymus kaip nepriimtinus [25].

54. Vis dėlto šioje byloje nagrinėjami ne su darbo santykiais susiję reikalavimai, o ieškinys dėl valstybės atsakomybės. Italija ir Komisija neginčija, kad taikos teisėjai kompetentingi priimti sprendimus dėl tokių ieškinių. Ši aplinkybė skiria nagrinėjamą prašymą priimti prejudicinį sprendimą nuo nepriimtinų prašymų, nurodytų 25 išnašoje.

55. Italija taip pat teigia, kad taikos teisėjo kompetencija grindžiama pagal Italijos teisės aktus draudžiamu ieškovės reikalavimų Italijos valstybei išskaidymu. Tuo atveju, jei ieškovė pareikštų visus reikalavimus, būtų viršyta taikos teisėjui nustatyta maksimali ieškinio suma. Dėl šios priežasties ji privalėtų reikšti ieškinį bendruosiuose civiliniuose teismuose. Kompetentingi šių teismų profesionalūs teisėjai nebūtų asmeniškai suinteresuoti taikos teisėjų statusu.

56. Vis dėlto Teisingumo Teismui nepriklauso tikrinti, ar sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą buvo priimtas pagal nacionalines teismo veiklos organizavimo ir proceso taisykles [26], kaip teismas jau yra aiškiai nurodęs kitose bylose konkrečiai dėl argumento, grindžiamo reikalavimų išskaidymu [27]. Priešingai, Teisingumo Teismas, net ir esant abejonių dėl nacionalinės procesinės teisės taikymo, privalo laikytis valstybės narės teismo sprendimo kreiptis į jį dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, jeigu jis nėra panaikintas nacionalinėje teisėje numatyta apskundimo tvarka [28].

57. Kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą, svarbu paminėti, kad prašymo procese dalyvaujantys nacionaliniai teisėjai tik inicijuoja procedūrą Teisingumo Teisme. Teisingumo Teismas atsako savo atsakomybe, todėl galimas prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teisėjo šališkumas negali daryti įtakos prejudicinio sprendimo priėmimo procedūros rezultatui.

58. Dėl šios priežasties bet kokios abejonės dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikcijos ir subjektyvaus šio teismo nepriklausomumo visų pirma turėtų būti reiškiamos pasinaudojant nacionalinėje teisėje nustatytomis teisių gynimo priemonėmis.

24 2017 m. birželio 13 d. Sprendimas *Florescu ir kt.* (C-258/14, EU:C:2017:448, visų pirma 61 ir paskesni punktai), 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117), 2019 m. vasario 7 d. Sprendimas *Escribano Vindel* (C-49/18, EU:C:2019:106) ir 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt.* (*Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas*) (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982).

25 2018 m. rugsėjo 6 d. Nutartis *Di Girolamo* (C-472/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:684, 30 punktas) ir 2019 m. sausio 17 d. Nutartis *Rossi ir kt.* (C-626/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:28, 26 punktas) ir Nutartis *Cipollone* (C-600/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:29, 26 punktas).

26 1982 m. sausio 14 d. Sprendimas *Reina* (65/81, EU:C:1982:6, 7 punktas), 2000 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Deliège* (C-51/96 ir C-191/97, EU:C:2000:199, 29 punktas), 2015 m. birželio 16 d. Sprendimas *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:400, 26 punktas) ir 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 30 punktas).

27 2018 m. rugsėjo 6 d. Nutartis *Di Girolamo* (C-472/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:684, 24 ir 30 punktai) ir 2019 m. sausio 17 d. Nutartis *Rossi ir kt.* (C-626/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:28, 22 ir 26 punktai).

28 1982 m. sausio 14 d. Sprendimas *Reina* (65/81, EU:C:1982:6, 7 punktas), 1993 m. spalio 20 d. Sprendimas *Balocchi* (C-10/92, EU:C:1993:846, 16 punktas), 1996 m. liepos 11 d. Sprendimas *SFEI ir kt.* (C-39/94, EU:C:1996:285, 24 punktas) ir 2016 m. liepos 7 d. Sprendimas *Genentech* (C-567/14, EU:C:2016:526, 23 punktas).

59. Taigi, Italijos ir Komisijos abejonės dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikcijos pagrindinėje byloje neužkerta šiam teismui kelio kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

3. Naudojimasis mokėjimo įsakymo procedūra

60. Kiti Italijos ir Komisijos prieštaravimai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo susiję su aplinkybe, kad pagrindinė byla nagrinėjama kaip mokėjimo įsakymo procedūra, o kita šalis, Italijos valstybė, šioje byloje dar neturėjo galimybės pareikšti savo nuomonės.

61. Tuo remdamasi Komisija daro išvadą, kad procesas nėra grindžiamas rungimosi principu, o tai yra teisę pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą turinčio teismo požymis, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

62. Paprastai yra tikslinga išklausyti kitą šalį, kita vertus, to reikalaujama pagal teisės būti išklausytam principą. Vis dėlto Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui taip pat gali būti teikiamas dėl proceso, kuris nėra grindžiamas rungimosi principu [29], visų pirma dėl Italijos mokėjimo įsakymo procedūros [30], nereikalaujant, kad kita šalis pirma būtų išklausyta [31]. Lemiamas klausimas veikiau yra tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą vykstant procedūrai, per kurią priimamas teisminio pobūdžio sprendimas [32]. Šiuo atveju taip ir yra.

B. Dėl taikos teisėjo teisės į atostogas (antrasis klausimas)

63. Siekiant nuspręsti, ar ieškovė gali reikalauti atlyginti žalą dėl atsisakymo suteikti mokamas atostogas ir kokios apimties, būtina išaiškinti, ar Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai, kaip tai suprantama pagal Darbo laiko direktyvą. Be to, atsižvelgiant į tai, kad rugpjūčio mėnuo yra ilgesnis nei keturių savaičių kasmetinių atostogų laikotarpis pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį, taip pat būtina išnagrinėti, ar pagal nediskriminavimo principą Bendrajame susitarime dėl darbo pagal terminuotas sutartis reikalaujama, kad Italijos taikos teisėjams būtų suteikiama tiek pat atostogų dienų ir mokami tokie pat atostoginiai kaip ir Italijos profesionaliems teisėjams.

1. Dėl Darbo laiko direktyvos

64. Pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnio 1 dalį valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas.

65. Taigi, svarbu nustatyti, ar Darbo laiko direktyva turi būti taikoma Italijos taikos teisėjams (šiuo klausimu žr. a skirsnį) ir ar Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą (šiuo klausimu žr. b skirsnį).

29 2006 m. balandžio 27 d. Sprendimas *Standesamt Stadt Niebüll* (C-96/04, EU:C:2006:254, 13 punktas) ir 2009 m. birželio 25 d. Sprendimas *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08, EU:C:2009:395, 33 punktas).

30 1971 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Politi* (43/71, EU:C:1971:122, 4 ir 5 punktai) ir 1998 m. birželio 18 d. Sprendimas *Corsica Ferries France* (C-266/96, EU:C:1998:306, 23 punktas).

31 1978 m. birželio 28 d. Sprendimas *Simmenthal* (70/77, EU:C:1978:139, 10 ir 11 punktai), 1993 m. spalio 20 d. Sprendimas *Balocchi* (C-10/92, EU:C:1993:846, 14 punktas) ir 1994 m. kovo 3 d. Sprendimas *Eurico Italia ir kt.* (C-332/92, C-333/92 ir C-335/92, EU:C:1994:79, 11 punktas).

32 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 56 punktas).

a) Dėl Darbo laiko direktyvos taikymo srities

66. Darbo laiko direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje apibrėžiama jos taikymo sritis, darant nuorodą į Direktyvos 89/391 2 straipsnį.

67. Pagal Direktyvos 89/391 2 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma „visiems veiklos sektoriams, tiek valstybiniam, tiek privačiam“.

68. Nors Italijos taikos teisėjų veikla nėra aiškiai nurodyta pateiktuose pavyzdžiuose, vis dėlto tai – aiškiai viešosios veiklos sektorius. Taigi, iš esmės ji patenka į abiejų direktyvų taikymo sritį.

69. Iš Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos matyti, kad ji netaikoma toms sritims, kurių ypatumai, būdingi tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, kaip ginkluotosios pajėgos ir policija, arba tam tikrai specifinei veiklai civilinės saugos srityje, neišvengiamai jai prieštarauja.

70. Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje naudojamas kriterijus nustatant tam tikras veiklos rūšis, kurioms netaikoma ši direktyva, taip pat netiesiogiai – Darbo laiko direktyva, nėra grindžiamas darbuotojų priskyrimu prie šioje nuostatoje bendrai apibrėžtų veiklos sektorių, remiamasi tik tam tikrų konkrečių užduočių, kurias atlieka darbuotojai šioje nuostatoje apibrėžtuose sektoriuose, ypatumais, kurie pateisina direktyvoje įtvirtintų taisyklių išimtį siekiant absoliučiai užtikrinti veiksmingą kolektyvinę apsaugą [33].

71. Nematyti jokios priežasties išskirti Italijos taikos teisėjus bendrai iš abiejų direktyvų taikymo. Ypač atostogų tvarka galėtų būti akivaizdžiai be didelių sunkumų taikoma ir Italijos taikos teisėjams, nes Italijos profesionalūs teisėjai gali pasinaudoti mokamomis atostogomis.

72. Vadinasi, Italijos taikos teisėjams Darbo laiko direktyva taikoma.

b) Dėl darbuotojo sąvokos pagal Darbo laiko direktyvą

73. Taigi, reikia nustatyti, ar Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai, kaip tai suprantama pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį.

74. Darbo laiko direktyvos taikymo tikslais sąvoka „darbuotojas“ negali būti skirtingai aiškinama pagal nacionalinės teisės aktus, nes tai yra autonomiška Sąjungos teisės sąvoka [34]. Taigi, priešingai, nei teigia Italijos vyriausybė, negali turėti lemiamos reikšmės tai, kad taikos teisėjo veikla pagal nacionalinę teisę yra laikoma garbės pareigomis.

75. Priešingai, ši sąvoka Sąjungos teisėje apibrėžiama pagal objektyvius darbo santykius apibūdinančius kriterijus, atsižvelgiant į atitinkamų asmenų teises ir pareigas. Pagrindinis darbo santykių požymis yra tas, kad tam tikrą laikotarpį asmuo teikia paslaugas kitam asmeniui ir jo vadovaujamas, o už tai gauna atlyginimą [35]. Tiesa, neatsižvelgiama į tokios mažos apimties veiklą, kuri laikytina nereikšminga ir pagalbine [36].

33 2005 m. liepos 14 d. Nutartis *Personalrat der Feuerwehr Hamburg* (C-52/04, EU:C:2005:467, 51 punktas), 2006 m. sausio 12 d. Sprendimas *Komisija / Ispanija* (C-132/04, nepaskelbta Rink., EU:C:2006:18, 24 punktas) ir 2018 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Sindicatul Familia Constanța ir kt.* (C-147/17, EU:C:2018:926, 55 punktas).

34 2010 m. spalio 14 d. Sprendimas *Union syndicale Solidaires Isère* (C-428/09, EU:C:2010:612, 28 punktas) ir 2018 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Sindicatul Familia Constanța ir kt.* (C-147/17, EU:C:2018:926, 41 punktas).

35 2010 m. spalio 14 d. Sprendimas *Union syndicale Solidaires Isère* (C-428/09, EU:C:2010:612, 28 punktas) ir 2018 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Sindicatul Familia Constanța ir kt.* (C-147/17, EU:C:2018:926, 41 punktas).

36 2012 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Neidel* (C-337/10, EU:C:2012:263, 23 punktas) ir 2015 m. kovo 26 d. Sprendimas *Fenoll* (C-316/13, EU:C:2015:200, 27 punktas).

76. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, ieškovės teiktų paslaugų Italijos teisingumo sistemai apimtis buvo didelė. Kaip baudžiamąsias bylas nagrinėjanti teisėja, laikotarpiu nuo 2017 m. liepos 1 d. iki 2018 m. birželio 30 d. ji priėmė 478 sprendimus ir 1 326 dekretus dėl bylos nutraukimo. Ji taip pat surengdavo po du teismo posėdžius per savaitę, išskyrus 2018 m. rugpjūčio mėn. atostogų laikotarpį. Už šią veiklą jai taip pat buvo atlyginama, 2018 m. liepos mėn. ji gavo maždaug 3 000 EUR.

77. Aplinkybė, kad šį atlygį sudarė keli komponentai, priešingai, nei mano Italija, netrukdo pripažinti darbo santykių egzistavimo, nes Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kaip tokiais atvejais turi būti apskaičiuojamas darbo užmokestis už atostogas [37].

78. Darbo užmokesčio sąlyga galbūt galėtų būti vertinama kitaip, jei atlygis būtų veiklos išlaidų atlyginimo ar kompensacijos už pajamų netekimą pobūdžio.

79. Vis dėlto nagrinėjamu atveju tai atmestina jau vien dėl ieškovės veiklos apimties ir trukmės. Po dvi dienas per savaitę vykstančių teismo posėdžių ir išnagrinėjus apie 1 800 bylų per metus nelieka galimybių vykdyti kitą veiklą, kurios pajamos galėtų būti kompensuojamos. Dėl šios priežasties atlygis negali būti ribojamas išlaidų atlyginimo, juo turi būti bent jau dengiamos gyvenimo išlaidos ir užtikrinamas objektyvus taikos teisėjo nepriklausomumas.

80. Būtinybę atlyginti taip pat lemia plataus masto taisyklės, reglamentuojančios taikos teisėjo pareigų nesuderinamumą su tam tikra kita profesine veikla [38]. Šiomis taisyklėmis praktiškai užkertamas kelias kitiems pragyvenimo šaltiniams. Visų pirma taikos teisėjams toje pačioje teismo apygardoje, kurioje atlieka savo pareigas, draudžiama užsiimti profesine advokato veikla, kuri yra jiems artima dėl reikiamos teisinės kvalifikacijos [39].

81. Be to, remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, Italijos taikos teisėjų darbo užmokesčiui taikomi tokie patys mokesčiai kaip ir kitų darbuotojų darbo užmokesčiui. Aplinkybė, kad neapmokestinama socialinio draudimo įmokomis, atrodo, yra antraeilės svarbos, ypač atsižvelgiant į tai, kad taikos teisėjai, tikėtina, neturi ir atitinkamų socialinio draudimo garantijų [40].

82. Vis dėlto darbo santykiai suponuoja, kad egzistuoja pavaldumo ryšys tarp darbuotojo ir jo darbdavio. Siekiant nustatyti, ar toks ryšys susiklostė, kiekvienu atskiru atveju reikia atsižvelgti į visus šalių tarpusavio santykius apibūdinančius elementus ir aplinkybes [41].

83. Tiesa, priimant teismo sprendimus teisėjams natūraliai nėra privalomi jokie nurodymai – tai būtų nesuderinama su jiems būtinu objektyviu nepriklausomumu [42]. Vis dėlto tai neatima galimybės laikyti jų darbuotojais [43]. Jiems ne tik visuotinai privaloma teisė, dėl vykdomos veiklos jiems taikomi specialūs įpareigojimai ir net nurodymai – pavyzdžiui, dėl teismo posėdžių rengimo tam tikrose vietose ar tam tikru laiku. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas laiko teisėjus darbuotojais ir nagrinėdamas mažiau palankios padėties klausimą, susijusį su išleidimu į pensiją ir ištarnauto laiko pensija [44].

37 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *Williams ir kt.* (C-155/10, EU:C:2011:588, 22–29 punktai) ir 2014 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Lock* (C-539/12, EU:C:2014:351, 27–34 punktai).

38 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 87 ir 97 punktai.

39 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 87 punktas.

40 Šiuo klausimu žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 102 punktą.

41 2010 m. spalio 14 d. Sprendimas *Union syndicale Solidaires Isère* (C-428/09, EU:C:2010:612, 29 punktas), 2015 m. kovo 26 d. Sprendimas *Fenoll* (C-316/13, EU:C:2015:200, 29 punktas) ir 2018 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Sindicatul Familia Constanța ir kt.* (C-147/17, EU:C:2018:926, 42 punktas).

42 Žr. 2012 m. kovo 1 d. Sprendimą *O'Brien* (C-393/10, EU:C:2012:110, 48 punktas) ir šios išvados 43 punktą.

43 Šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 1 d. Sprendimą *O'Brien* (C-393/10, EU:C:2012:110, 47 punktas).

44 2019 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija* (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas) (C-192/18, EU:C:2019:924, 61 punktas). Taip pat žr. 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija* (C-286/12, EU:C:2012:687).

84. Konkrečiai Italijos taikos teisėjams taikomi panašūs drausmės reikalavimai kaip ir profesionaliems teisėjams. Šių reikalavimų laikymąsi užtikrina *Consiglio Superiore della Magistratura* (Aukščiausioji teismų taryba) kartu su teisingumo ministru [45].

85. Tiesa, santykiai neturėtų būti laikomi darbo santykiais, jei taikos teisėjai galėtų laisvai pasirinkti, kokias bylas nagrinėti. Tokiu atveju jie, panašiai kaip advokatai, iš esmės galėtų patys nustatyti savo veiklos apimtį ir laiką. Būtų gerai, jei taikos teisėjai galėtų iš anksto nurodyti, kad tam tikru laikotarpiu pageidauja imtis mažesnio skaičiaus bylų. Kol veikla dėl tokio pageidavimo netaptų visiškai nereikšminga ir pagalbinė, ji vis dar būtų grindžiama nuo kitos šalies nurodymų priklausomais darbo santykiais. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą ir šalių argumentuose nėra jokių nuorodų šiuo klausimu, todėl jį turi išnagrinėti nacionalinis teismas.

86. Atsižvelgiant į tai, Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad Italijos taikos teisėja, kurios darbo užmokestį sudaro nedidelė bazinė suma ir mokėjimai už išnagrinėtas bylas ir teismo posėdžius, turi būti laikoma darbuotoja, kaip tai suprantama pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį, todėl turi teisę į minimalias keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas, jeigu: jos vykdoma teisėjavimo veikla yra reikšmingos apimties, ji pati negali pasirinkti, kokias bylas nagrinės, jai taikomi profesionalių teisėjų drausmės įpareigojimai.

2. Bendrasis susitarimas dėl darbo pagal terminuotas sutartis

87. Vis dėlto reikia išsiaiškinti ir tai, ar Italijos taikos teisėjai turi teisę ne tik į minimalias atostogas pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį, bet ir tokią pačią teisę į mokamas atostogas, kokią turi Italijos profesionalūs teisėjai, ir į tokius pačius atostoginius. Tokia teisė gali kilti iš nediskriminavimo principo pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punkto.

a) Italijos taikos teisėjas kaip pagal terminuotą sutartį dirbantis darbuotojas

88. Pirmiausia reikia išnagrinėti, ar Italijos taikos teisėjai taip pat turi būti laikomi darbuotojais, kaip tai suprantama pagal Bendrąjį susitarimą, ar Italijos nuomonė, kad tai yra garbės pareigos, pasitvirtina bent jau Bendrojo susitarimo atžvilgiu.

89. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Italija šiuo klausimu galėtų remtis Bendrojo susitarimo 2 punkto 1 papunkčio formuluote. Pagal minėtą nuostatą šis susitarimas taikomas pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems darbuotojams, kurių darbo sutartį arba darbo santykius apibrėžia *kiekvienos valstybės narės* teisė, kolektyvinės sutartys ar praktika. Tai galėtų būti suprantama taip, kad Italijos taikos teisėjo veiklos pripažinimas garbės pareigomis neleidžia taikyti Bendrojo susitarimo.

90. Vis dėlto Teisingumo Teismas, remdamasis šia formuluote, padarė išvadą, kad Bendrojo susitarimo taikymo sritis apibrėžta plačiai [46].

91. Atitinkamai sąvokos „pagal terminuotą sutartį dirbantis darbuotojas“, kaip tai suprantama pagal Bendrąjį susitarimą, apibrėžtis susitarimo 3 punkto 1 papunktyje pagal suformuotą jurisprudenciją apima visus darbuotojus ir nedaroma skirtumo pagal tai, ar jų darbdavys yra privatus, ar viešas ir, visų pirma, pagal tai, kaip jų darbo sutartys kvalifikuojamos pagal vidaus teisę [47].

45 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 90 ir paskesni punktai.

46 2006 m. liepos 4 d. Sprendimas *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 56 punktas) ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 30 punktas).

47 2006 m. liepos 4 d. Sprendimas *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 56 punktas) ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 31 punktas).

92. Tokią išvadą Teisingumo Teismas visų pirma grindžia vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų, kurie yra bendrieji Sąjungos teisės principai, svarba. Dėl šios priežasties Bendrajame susitarime įtvirtintos nuostatos, skirtos užtikrinti, kad pagal terminuotą darbo sutartį dirbantys darbuotojai turėtų tokias pačias garantijas kaip atitinkami pagal neterminuotą darbo sutartį dirbantys darbuotojai, išskyrus kai skirtingas požiūris yra pagrindžiamas objektyviomis priežastimis, turi būti taikomos visuotinai. Tai yra ypač svarbios Bendrijos socialinės teisės normos, naudojimasis kuriomis, kaip būtiniausiomis apsauginėmis nuostatomis, turi būti užtikrintas kiekvienam darbuotojui [48].

93. Paliekant galimybę valstybėms narėms savo iniciatyva netaikyti tam tikroms asmenų kategorijoms šiomis Sąjungos teisės priemonėmis siekiamos apsaugos, galėtų kilti didelė grėsmė praktiniam Bendrojo susitarimo veiksmingumui ir vienodam taikymui valstybėse narėse [49]. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas neleido netaikyti Bendrojo susitarimo tam tikroms darbuotojų grupėms, pavyzdžiui, pagalbiniams darbuotojams [50] arba „statutiniams darbuotojams“ [51].

94. Bendrasis susitarimas veikiau taikomas visiems darbuotojams, teikiantiems atlygintinas paslaugas pagal su darbdaviais siejančius terminuotus darbo santykius [52].

95. Kaip jau minėta, Italijos taikos teisėjai susiję darbo santykiais su Teisingumo ministerija [53]. Šių santykių pabaigą lemia tai, kad teisėjai skiriami ketverių metų kadencijai ir dabar kadencija gali būti pratęsta tik vieną kartą. Ieškovė, priešingai, šiuo metu dirba taikos teisėja jau daugiau kaip 17 metų, tiesa, taip pat pagal terminuotą paskyrimą.

96. Dėl šios priežasties Italijos taikos teisėjai yra darbuotojai, kaip tai suprantama pagal Bendrąjį susitarimą, bent jau tuo atveju, jei jų darbo apimtis panaši į ieškovės.

b) Dėl skirtingų taikos teisėjų ir profesionalių teisėjų darbo sąlygų

97. Tokiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar nedraudžiamos skirtingos Italijos taikos ir profesionalių teisėjų darbo sąlygos, visų pirma kiek tai susiję su jų teise į atostogas ir atostoginiais.

98. Kaip nustatyta 4 punkto 1 papunktyje, pagal terminuotas sutartis dirbantiems darbuotojams negali būti taikomos mažiau palankios darbo sąlygos negu panašiems nuolatiniams darbuotojams vien dėl to, kad jie sudarė terminuotas darbo sutartis ar palaiko terminuotus darbo santykius, nebent ši nevienoda traktuotė yra objektyviai pagrįsta.

99. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris privalo įvertinti pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų ir nuolatinių darbuotojų palyginamumą, visų pirma remdamasis Bendrojo susitarimo 3 punkto 2 papunkčio pirmoje pastraipoje pateikta sąvokos „panašus nuolatinis darbuotojas“ apibrėžtimi, turi atsakyti į klausimą, ar šie darbuotojai vykdo tą patį ar panašų darbą arba tą pačią ar panašią veiklą. Tai reikia išsiaiškinti atsižvelgiant į visus aspektus, kaip antai darbo pobūdį, reikalaujamą išsilavinimą ir darbo sąlygas [54].

48 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Del Cerro Alonso* (C-307/05, EU:C:2007:509, 27 punktas) ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 32 punktas).

49 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Del Cerro Alonso* (C-307/05, EU:C:2007:509, 29 punktas) ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 34 punktas).

50 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 34 punktas).

51 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Del Cerro Alonso* (C-307/05, EU:C:2007:509, 29 punktas).

52 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Del Cerro Alonso* (C-307/05, EU:C:2007:509, 28 punktas) ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimas *Regojo Dans* (C-177/14, EU:C:2015:450, 33 punktas).

53 Žr. 73–86 punktus.

54 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimas *Rosado Santana* (C-177/10, EU:C:2011:557, 66 punktas) ir 2014 m. kovo 13 d. Sprendimas *Nierodzik* (C-38/13, EU:C:2014:152, 31 punktas), taip pat 2011 m. kovo 18 d. Nutartis *Montoya Medina* (C-273/10, nepaskelbta Rink., EU:C:2011:167, 37 punktas) ir 2017 m. vasario 9 d. Nutartis *Rodrigo Sanz* (C-443/16, EU:C:2017:109, 38 punktas); šiuo klausimu taip pat žr. 1995 m. gegužės 31 d. Sprendimą *Royal Copenhagen* (C-400/93, EU:C:1995:155, 33 punktas).

100. Iš pirmo žvilgsnio Italijos taikos teisėjai ir profesionalūs teisėjai atlieka panašų darbą, t. y. vykdo teisėjo pareigas. Išsilavinimo skirtumai nenurodyti. Tiesa, gali skirtis nagrinėjamų bylų svarba ir sudėtingumas. Pagal Italijos Konstitucijos 106 straipsnio 2 dalį taikos teisėjai nagrinėja bylas kaip vienas teisėjas, taigi, negali būti skiriami į teisėjų kolegiją. Be to, taikos teisėjai nagrinėja mažiau svarbias bylas pirmojoje instancijoje, o profesionalūs teisėjai nagrinėja svarbesnes bylas aukštesnėse instancijose.

101. Iš esmės skiriasi ir skyrimo į teisėjo pareigas būdas. Italijos profesionalūs teisėjai skiriami po oficialios atrankos procedūros, t. y. įvairios kvalifikacijos kandidatų konkurso su specialiais egzaminais. Taikos teisėjams toks konkursas nebūtinas, jie skiriami pagal turimus laipsnius, taigi, profesinę kvalifikaciją. Tiesa, Teisingumo Teismas nesuteikė reikšmės tokiam atrankos skirtumui, bent jau vidurinės mokyklos mokytojų profesinės patirties pripažinimo atveju [55].

102. Vis dėlto negalima atmesti galimybės, kad darbuotojų atrankos metodu pateisinami kitų darbo sąlygų skirtumai, pavyzdžiui, susiję su veiklos pobūdžiu, darbo užmokesčiu ar karjeros galimybėmis.

103. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismo sprendimas dėl vidurinės mokyklos mokytojų profesinės patirties pripažinimo patvirtina mano nuomonę, kad lemiamą reikšmę turi tai, ar pagal terminuotą sutartį dirbančių darbuotojų ir nuolatinių darbuotojų situacija yra panaši, ypač *atsižvelgiant į nagrinėjamą darbo sąlygą* [56].

104. Kaip ir nagrinėjant diskriminavimo klausimus, situacijų panašumas, be kita ko, konstatuojamas ir vertinamas atsižvelgiant į akto, kuriame nustatytas nagrinėjamas skirtumas, objektą ir tikslą; be to, reikia atsižvelgti į srities, kuriai nagrinėjamas aktas priklauso, principus ir tikslus [57].

105. Taigi kriterijai, taikomi lyginant įvairias darbdavio išmokas, mokamas pagal sutartį arba pagal įstatymą laikiniesiems ir nuolatiniams darbuotojams, neišvengiamai apima faktinę ir teisinę padėtį, kurioje esant prašoma konkrečios darbdavio išmokos [58].

106. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teisės į atostogas trukmės požiūriu esama panašumo. Italijos taikos teisėjų ir profesionalių teisėjų poreikiai pailsėti ir mėgautis laisvalaikiu dėl panašios veiklos yra panašūs.

107. Taip pat nėra jokios objektyvios priežasties, pateisinančios šiuo klausimu Italijos taikos teisėjams mažiau palankias sąlygas nei profesionaliems teisėjams.

108. Kalbant apie atostoginių dydį, pažymėtina, kad šios abi grupės, priešingai, nepanašios, nes už jų darbą mokamas skirtingas darbo užmokestis. Italijos profesionaliems teisėjams mokamas fiksuotas darbo užmokestis, o taikos teisėjams – bazinė mėnesinė suma ir papildomi mokėjimai už teismo posėdžių dienas ir išnagrinėtas bylas. Jei Teisingumo Teismas vis dėlto darytų panašumo prielaidą, šie skirtumai, susiję su darbo užmokesčio pobūdžiu, būtų laikomi bent jau objektyvia priežastimi, pagrindžiančia skirtingą požiūrį į Italijos taikos teisėjus ir profesionalius teisėjus mokant atostoginius.

55 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758, 33 ir 34 punktai).

56 Žr. mano išvadą byloje *Montero Mateos* (C-677/16, EU:C:2017:1021, 44 punktas), byloje *Grupo Norte Facility* (C-574/16, EU:C:2017:1022, 49 punktas) ir byloje *Vernaza Ayovi* (C-96/17, EU:C:2018:43, 71 punktas).

57 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Arcelor Atlantique et Lorraine ir kt.* (C-127/07, EU:C:2008:728, 26 punktas), 2013 m. liepos 11 d. Sprendimas *Ziegler / Komisija* (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 167 punktas) ir 2017 m. liepos 26 d. Sprendimas *Persidera* (C-112/16, EU:C:2017:597, 46 punktas).

58 Šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Carratù* (C-361/12, EU:C:2013:830, 44 ir 45 punktai) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Montero Mateos* (C-677/16, EU:C:2018:393, 59 punktas).

109. Dėl šios priežasties apskaičiuojant Italijos taikos teisėjų atostoginius negali būti remiamasi profesionalaus teisėjo darbo užmokesčiu. Atostoginius veikiau reikėtų apskaičiuoti remiantis įprastu atitinkamo taikos teisėjo darbo užmokesčiu, mokamu ne atostogų laikotarpiu [59].

110. Tuo atveju, jei Teisingumo Teismas taip pat pasinaudotų galimybe šioje byloje išnagrinėti ir klausimą, ar skirtingas Italijos taikos teisėjų ir profesionalių teisėjų darbo užmokestis suderinamas su Bendrojo susitarimo 4 punktu, norėčiau pažymėti, kad, mano nuomone, Italijos taikos teisėjų ir profesionalių teisėjų situacija darbo užmokesčio požiūriu pagal turimą informaciją nėra panaši.

111. Atliekant šį palyginimą, lemiamą reikšmę turi skyrimo į teisėjo pareigas būdas ir skirtingas nagrinėjamų bylų pobūdis. Atsižvelgiant į tai, jog oficiali atrankos procedūra su specialiais egzaminais reiškia, kad išrenkami geriausieji, kuriems atsiveria karjeros perspektyvos, darytina išvada, kad profesionalių teisėjų kvalifikacija, nepaisant panašių išsilavinimo reikalavimų, yra aukštesnė nei taikos teisėjų. Ir jeigu tiesa yra tai, kad taikos teisėjai pirmojoje instancijoje nagrinėja mažiau svarbias bylas, o profesionalūs teisėjai dirba aukštesnės instancijos teismuose ir nagrinėja didesnę reikšmę turinčias bylas, abi grupės darbo užmokesčio požiūriu negali būti panašios arba darbo užmokesčio skirtumai bent jau yra pagrįsti.

c) Tarpinė išvada

112. Taigi, taikos teisėjos, kuri buvo paskirta tik tam tikram laikotarpiui, situacija mokamų kasmetinių atostogų trukmės požiūriu yra panaši į Italijos profesionalių teisėjų, todėl ji turi teisę pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punktą reikalauti tokios pačios trukmės atostogų kaip ir profesionalūs teisėjai. Atostoginiai turi būti apskaičiuojami remiantis jos įprastu darbo užmokesčiu dirbant teisėja.

C. Dėl Italijos teisėjų atsakomybės rizikos (trečiasis klausimas)

113. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar nacionalinėje teisėje nustatyta asmeninė bylą nagrinėjančio teismo atsakomybė už tyčinę klaidą arba sunkų nusižengimą „įstatymo arba Europos Sąjungos teisės akivaizdaus pažeidimo atveju“ yra suderinama su Sąjungos teisės reikalavimais. Teismas supranta šią nuostatą taip, kad jo atsakomybė kyla už nacionalinės teisės taikymą pažeidžiant Sąjungos teisę, bet taip pat už viršenybę turinčios Sąjungos teisės taikymą netaikant nacionalinės teisės.

114. Sąjungos teisės požiūriu reikia pažymėti, kad sankcijos grėsmė už Sąjungos teisės taikymą, kai atsisakoma taikyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę teisę, prieštarautų Sąjungos teisės viršenybės principui, lojalaus bendradarbiavimo pareigai pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį ir teisei į veiksmingą teisminę apsaugą pagal Chartijos 47 straipsnį. Taip pat kiltų abejonių, ar teisėjas dar galėtų nepriklausomai taikyti Sąjungos teisę dėl gresiančios atsakomybės už prioritetinį jos taikymą.

115. Taigi teisės norma dėl asmeninės teisėjo atsakomybės už tyčinę klaidą arba sunkų nusižengimą „įstatymo arba Europos Sąjungos teisės akivaizdaus pažeidimo atveju“ turi būti aiškinama taip, jog viršenybę turinčios Sąjungos teisės taikymas nelemia teisėjo atsakomybės. Tokį atitinkamų nuostatų aiškinimą Italija, beje, pateikė posėdyje Teisingumo Teisme.

116. Jeigu toks aiškinimas negalimas, teisės norma negali būti taikoma. Atitinkamam teisėjui jokiu būdu negali būti taikoma sankcija už teisingą Sąjungos teisės taikymą.

59 Šiuo klausimu žr. nuorodas, pateiktas šios išvados 37 išnašoje, ir 2015 m. lapkričio 11 d. Sprendimą *Greenfield* (C-219/14, EU:C:2015:745, 54–56 punktai).

V. Išvada

117. Taigi siūlau Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą:

1. *Giudice di pace di Bologna* (Bolonijos taikos teisėjas) yra teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

2. Direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad Italijos taikos teisėja, kurios darbo užmokestį sudaro nedidelė bazinė suma ir mokėjimai už išnagrinėtas bylas ir teismo posėdžius, turi būti laikoma darbuotoja, kaip tai suprantama pagal Darbo laiko direktyvos 7 straipsnį, todėl turi teisę į minimalias keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas, jeigu: jos vykdoma teisėjavimo veikla yra reikšmingos apimties, ji pati negali pasirinkti, kokias bylas nagrinės, jai taikomi profesionalių teisėjų drausmės įpareigojimai.

   Taikos teisėjos, kuri buvo paskirta tik tam tikram laikotarpiui, situacija mokamų kasmetinių atostogų trukmės požiūriu yra panaši į Italijos profesionalių teisėjų. Dėl šios priežasties ji turi teisę pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 4 punktą reikalauti tokios pačios trukmės atostogų kaip ir profesionalūs teisėjai. Atostoginiai turi būti apskaičiuojami remiantis jos įprastu darbo užmokesčiu už teisėjos darbą.

3. Teisės norma dėl asmeninės teisėjo atsakomybės už tyčinę klaidą arba sunkų nusižengimą „įstatymo arba Europos Sąjungos teisės akivaizdaus pažeidimo atveju“ atsižvelgiant į Sąjungos teisę turi būti aiškinama taip, jog viršenybę turinčios Sąjungos teisės taikymas nelemia teisėjo atsakomybės. Jeigu toks aiškinimas negalimas, teisės norma negali būti taikoma.